

Зоран ЛАКИЋ*

УВОДНА РИЈЕЧ

Уз добродошлицу свима присутнима и посебну захвалност пријављеним референтима, морам да изразим задовољство што смо се окупили под кровом храма науке у импозантном саставу, на врло значајној теми као што је назив нашег скупа – *Сћање и коришћење архивске грађе за историју Црне Горе*.

Свако друштво од памтивјека и свако вријеме придавало је изузетну пажњу архивалијама и архивској дјелатности. Цијенио се њихов значај у проучавању прохујалих времена, поготову у проучавању савременог доба, како би се правовремено и на прави начин предвидјела, тако да кажем – будућа прошлост.

Подсјетимо се првих записа о времену старог Египта у 14. вијеку прије нове ере. Затим чувања докумената код старих Грка још од IV вијека прије нове ере. Па затим првих римских архива у V вијеку прије нове ере. Па преко мрачњаштва средњег вијека – освијетљеног свјетлошћу релевантних архивских докумената – све до револуционарног доба када је спаљивана драгоцјена архивска грађа, као народно памћење. Затим нашег модерног доба када је развој технологије угрозио, управо, наше памћење о нама и нашем времену. Увијек је архивска дјелатност имала научни и стручни значај.

Сјећамо се, наравно, да је и код нас на овој балканској вјетрометини – било такође, доста промјена о згуснутим историјским догађајима, почев од раносредњовјековних повеља, *Окѿоиха* и других државноправних аката, али да је тек 1926. године организована архивска служба у Црној Гори и да је 1951. године основан Државни архив Црне Го-

* Академик Зоран Лакић, ЦАНУ

ре, коме је према *Закону о архивима* стављено у задатак да прикупља, чува, обрађује, објављује и научно користи архивску грађу, што је и данас законска обавеза ових институција од посебног националног интереса.

Све то нас, наравно, још више обавезује. Опасно би било да постајемо далтонисти и да не видимо проблеме са којима се хрва ова служба, која још увијек не пружа оно што може. Један дио архивске грађе још увијек се налази изван архива, то значи и изван друштвене брига и контроле. Многи архивски фондови су недоступни за коришћење због несрећености, због ваннаучних разлога. У интересу је науке и друштва Црне Горе да и та грађа што прије буде под максималном стручном и научном контролом. Највећи дио проблема је посљедица изузетно малих улагања. Спадамо у ред оних земаља које врло мало издвајају за културну и научну дјелатност, око 0,01 до 0,04 бруто друштвеног производа. Наши сусједи издвајају 3 и више пута више, а они развијенији и десетинама пута више. Увијек су исплатива таква улагања у развој. Са таквим издвајањима, тешко је држати корак са временом. Из тога стања се рађају и други проблеми, на које ћемо указати кроз расправу.

На другој страни, имамо све веће потребе које налажу и нове обавезе. Тај раскорак је тешко ублажити великим ангажовањем људи из струке и постојећим институцијама, које, одиста, улажу напор и остварују максимално могуће у датим условима. Усталило се архивистичко гласило, све више се објављују драгоцјени историјски извори, приређују се популарне изложбе докумената, интензивира се међусарадња. Све је то на фону културног уздизања народа и афирмисања Црне Горе у цјелини, коју свијет упознаје и препознаје као стару државу, која је одавно у Европи. Прије многих наших сусједа.

Дуго смо се припремали за овај скуп. Било је свакојаким тешкоћа. Данашњи сусрет учесника скупа и број пријављених саопштења уливају задовољство да смо успјели. Углавном је покривена широка тематска област. Издвојили смо три-четири цјелине:

1. архиви и наука, 2. архивска грађа о Црној Гори, 3. значајна функција архивске дјелатности и 4. дискусија; испустили смо да за њу предложимо радно предсједништво, па ћемо то учинити на лицу мјеста.

Усвајајући овако конципиран програм нашег рада, молим да усвојимо и пропозиције: за саопштења 10 и за дискусију 5 минута, по систему учесници са саопштењима, позвани учесници скупа и, надамо се да

ће бити времена – остали учесници. Стриктно придржавање програма омогућиће да све тече како је планирано и договорено.

Дискусије се снимају и биће објављене у посебном блоку зборника радова, након ауторизације.

Спремили смо документарни филм о крунисању краља Николе 1910. године, који ће бити приказан у оквиру програма рада нашега скупа.

Позивам Радно предсједништво да руководи нашим даљим радом према најављеном програму.